СТАНОВИЩЕ

От: **От проф. д-р Ганета Минкова Минкова**,
Институт за държавата и правото към БАН
ПРАВО (АДМИНИСТРАТИВНО ПРАВО И АДМИНИСТРАТИВЕН ПРОЦЕС), професионално направление 3.6

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **„доктор“** по Административно право и административен процес, професионално направление 3.6, в ИДП към БАН.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на Научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед на Директора на ИДП към БАН.

Автор на дисертационния труд: **Матей Тодоров Марев**
Тема на дисертационния труд: **Извънсъдебни способи за разрешаване на административни спорове**

I. ДАННИ ЗА КОНКУРСА И ЗА ДИСЕРТАНТА

Съгласно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, правилника за неговото приложение и вътрешните правилници на БАН и ИДП към БАН са приложени всички необходими документи във връзка с процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ и е видно, че няма допуснати нарушения на изброените актове.

Дисертантът Матей Тодоров Марев се е обучавал като докторант в секцията по „Публичноправни науки” на Института за държавата и правото при БАН по научна специалност „Административно право и административен процес”, професионално направление 3.6 Право.

Г-н Матей Марев е завършил право и има дълъг професионален стаж като юрист.

Обучението на г-н Марев е осъществено в задочна форма. Докторантът е положил всички необходими изпити, които са предвидени в неговия индивидуален план. Г-н Марев представя дисертационния си труд преди да изтече определеният срок за обучение.

II. ОПИСАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Представеният дисертационен труд съдържа 207 страници, включително увод, заключение и използвана литература. Изложението има пет глави с вътрешни подразделения, които отразяват правилно и изчерпателно основните въпроси, характеризиращи извънсъдебните способи за разрешаване на спорове в областта на администрацията.

Изложението обхваща темите за административния спор и способите за неговото разрешаване, предотвратяването на административни спосове със споразумение по Административнопроцесуалния кодекс (АПК), медиацията като способ за разрешаване и предотвратяване на спорове, арбитражът като способ за разрешаване на спорове.

В правната ни литература липсват научни изследвания върху всички способи за разрешаване на административни спорове. Съществуват отделни публикации, което обуславя необходимостта от детайлно изследване на тези проблеми.

Способите за предотвратяване и решаване на административни спорове имат голямо практическо значение, поради което е вън от съмнение необходимостта от детайлно изследване на тяхната същност и отличителни черти, като в крайна сметка бъдат направени изводи и предложения за усъвършенстване на законовата уредба.

В дисертационния труд е използвана богата по обхват литература: научни трудове на български и чуждестранни автори, доклади, становища и изследвания. Освен това са разгледани актове на Съвета на Европа и на Европейския съюз, нормативни актове на някои държави-членки на ЕС, както и съдебна практика, обхващаща актове на Европейския съд по правата на човека, на Конституционния съд, Върховния съд, Върховния административен съд на Република България.

В областта на законодателството на критична преценка е подложена действащата нормативна уредба, като са направени редица предложения за усъвършенстването ѝ.

Материалът, използван от автора за разработване на дисертационния труд и послужил за основа на приносите в него, се характеризира с разнообразие. Неговото творческо проучване е позволило правилно да се постави научната задача, да се обоснове нейната актуалност и да се ограничи предметът на изследване до основни проблеми в изложението.

От методологическа гледна точка избраният подход за постигане на набелязаната цел и решаване на конкретните задачи в изследването трябва да се прецени като правилен. Дисертационният труд показва възможностите на дисертанта да си служи с редица частно-научни методи: правносистематическия и логическия анализ, историческия подход и сравнителноправния метод.

Дисертационният труд е резултат от обсъждането му от членовете на секцията по „Публичноправни науки" към ИДП при БАН. Членовете на секцията му дават висока оценка и формулират заключението, че той притежава качествата на дисертационен труд.

Във връзка с казаното дотук, дисертационният труд трябва да се оцени от гледна точка на актуалността на темата като едно навременно и задълбочено научно изследване на важен административноправен проблем.

III. НАУЧНИ ПРИНОСИ

В **научно-теоретично отношение** приносите в дисертационния труд се изразяват в:

а) поставяне и разглеждане на въпроса за особените юрисдикции, който въпрос породи редица теоретични спорове в последните години, а освен това е бил предмет на разглеждане в решения на Конституционния съд. В съответната глава на дисертацията е проследена и практиката на Съда на Европейския съюз в Люксембург. Дисертантът показва възможности за самостоятелно мислене, като излага собствени аргументи в разгорялата се теоретична дискусия;

б) изясняване на правната същност, недействителността и видовете споразумения по АПК като публичноправни (административни) договори. Под „административен договор" дисертантът разбира „юридически акт, който предизвиква материалноправни последици и създава административно правоотношение". Направени са необходимите сравнения и отграничения със съдебната спогодба като способ за разрешаване на висящ граждански спор. Посочени са предимствата на споразуменията по АПК като бърз и намиращ все по-голямо приложение начин за решаване на въпроси от изпълнителната дейност. Изследвани са подробно хипотезите, при които могат да бъдат сключени споразумения по АПК;

в) детайлно изясняване на въпросите за медиацията като способ не само за разрешаване, но и за предотвратяване на спорове, а освен това като най-бързо развиващият се способ за алтернативно разрешаване на спорове. Подчертана е ефективността на този способ, чрез който се намалява натовареността на съдебната система, намаляват се разходите за бюджета и се пести време на спорещите страни. Направени са отграничения със сходни способи като помирението и споразумението по АПК. Дисертантът разработва критерии, съобразно които дефинира видовете медиация. Освен това той проследява законодателната уредба на медиацията в различни държави. Същевременно авторът критикува аргументирано законодателното решение, съгласно което споразумението по Закона за медиацията е уредено подобно на спогодбата в гражданския процес, а това прави спорно прилагането му по административни спорове.

В **научно-приложно отношение** като по-съществени могат да се посочат следните приносни моменти:

а) изказаните мисли и съображения относно необходимостта от промяна на Конституцията, в която да се регламентира възможността на администрацията да осъществява и правораздавателна дейност. Лично аз считам за достатъчно и създаването на уредба на законово ниво – например по модела на устройствените закони за съдебната власт от първата половина на 20 век, където се е предвиждала възможност за обжалване по касационен ред на решенията на съдилищата и особените юрисдикции. Веднага обаче трябва да отбележим, че в това отношение дисертантът дава и други възможности, а именно да бъде извършено задължително тълкуване от

Конституционния съд на разпоредбата на чл. 119 от Конституцията, както и разрешаването на административен спор да бъде регламентирано в общ Закон за административните юрисдикции, като на съдържанието на този закон дисертантът отделя специално внимание;

б) предложенията за нова редакция на чл. 9 от АПК, съгласно които е необходимо да се уредят по еднакъв начин двете възможности за приключване на административното производство – с издаване на административен акт и със сключване на споразумение, при необходимото уточнение, че последното е допустимо в случаите на упражняване на обвързана компетентност. Удачно е и предложението да се уредят изрично основанията за недействителност на споразумението;

в) подчертаването, че арбитражът може да разглежда и решава спорове във връзка със сключен административен договор. Такава възможност не съществува по действащото законодателство, но дисертантът смята, че е добре да бъде приет Закон за административния арбитраж.

Трябва да се посочат и някои недостатъци на дисертационния труд:

а) заключението е схематично и кратко. Този недостатък се компенсира до голяма степен от факта, че предложенията за усъвършенстване на законодателството се съдържат в края на всяка отделна глава;

б) по-детайлно би трябвало да се направи разграничението между оспорването по административен ред пред горестоящ орган и обжалването пред особена юрисдикция. Административнопроцесуалният кодекс съдържа редица текстове за сезиране на горестоящия административен орган, състезателност на производството пред него, реквизити на жалбата и т.н., които тестове правят спорни съществуващите постулати за разграничението между дейността на особената юрисдикция и дейността на горестоящия административен орган, пред който се оспорва един административен акт.

Докторантът представя необходимите публикации по темата на дисертационния труд, които показват неговия задълбочен научен интерес и продължителните му изследвания в областта на извънсъдебните способи за разрешаване на административни спорове.

Авторефератът на г-н Матей Марев отговаря на изискванията и правилно отразява основните положения и научните приноси на дисертационния труд.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложеното по-горе може да се направи следното заключение:

Дисертационният труд на г-н Матей Тодоров Марев е сериозно и задълбочено научно изследване. То е посветено на важен проблем в правната ни литература и в практиката, какъвто е този за извънсъдебните способи за разрешаване на административни спорове. Откроява се със завидна научна стойност, със задълбочен научен анализ, с множество предложения за усъвършенстване на законодателството. По моя преценка трудът напълно отговаря на изискванията за дисертационен труд.

Научната продукция на г-н Марев обхваща важни области на административното право и административния процес. Той е направил редица приноси в областта на процесуалното право, които заслужава да бъдат оценени по достойнство.

От преценката на дисертационния труд се установява убедително, че кандидатът за присъждане на образователната и научна степен „доктор" Матей Тодоров Марев има значителни научни изследвания и постижения.

Въз основа на гореизложеното и на основание чл. 11 от Закона за развитието на академичния състав в Република България си позволявам убедено да препоръчам на уважаемото Научно жури при Института за държавата и правото към Българска академия на науките **да вземе решение за присъждане на г-н Матей Тодоров Марев на образователната и научна степен „доктор" по научна специалност „Административно право и административен процес", професионално направление 3.6 Право**.

София, май 2015 г. **Подпис:**

(проф. д-р Ганета Минкова)